

Mladší zajímá moderna, starší realita

KARVINSKO – Picasso, Monet nebo Rubens Tato jména zná opravdu každý. Znáte ale jména některých malířů, kteří působili nebo působí na Karvinsku?

Slyšeli jste někdy jména jako Świder, Baran, Wratty nebo Filipová? Poznáte jejich obrazy? Podle Pavla Žabky, majitele Fryštátské galerie v

Karviné, mají lidé o obrazy regionálních malířů zájem. „Je to dáno hodně i cenou. Přeci jen lidé dají raději tři tisíce za obraz karvinského malíře než několik desítek tisíc od slavnějšího malíře,“ vysvětlil Pavel Žabka. Věhlas spousty autorů prý často nepřekročí hranice okresu či města, přesto jsou malíři, kteří jsou

známější mimo okres. „Takový Rudolf Žebrok má obraz i v Národní galerii nebo Tadeusz Wratty se prodává i do zahraničí,“ řekl Pavel Žabka.

Na Karvinsku působí zhruba padesátka malířů, přičemž co se týče zájmu, tak je to rozděleno generačně. Zatímco mladší generace kupuje spíše modernu od autorů,

jako jsou Miroslav Szteman nebo Lubomír Střecha, starší a střední generace dává přednost realistickému pojetí. „Procentuálně je to zhruba 60 ku 40 ve prospěch moderny. Je to způsobeno také tím, že lidé si při zařizování moderních bytů kupují právě modernu,“ konstatoval majitel Fryštátské galerie.

Generační rozdělení potvrzuje také kurátor Galerie Půda v Českém Těšíně Ladislav Szpyrc. Podle něj existuje málo autorů, kteří by přilákali na výstavu všechny generace. „Jedním takovým je například Bronislav Liberda,“ miní kurátor Galerie Půda.

Vernisáže těchto umělců

jsou prý často takovou rodinnou záležitostí. „Často tam přicházejí příbuzní, kamarádi a známí. Naopak pokud se jedná o cizího autora, tak záleží na tom, jak je známý. Na slavnějšího přijde hodně lidí, na neznámého naopak přijde méně než na toho regionálního,“ dodal Ladislav Szpyrc.

DAVID GORGOL

Některá díla velkého umělce chátrají

KARVINÁ – Někdo v sobě rozpozná talent na první pohled, jiný se stane malířem až v dospělém věku.

Talentu karvinského rodáka Franciszka Świdra si všiml učitel už ve škole. Vždyť už jeho rané malůvky prozrazovaly, že v malém chlapci dřímá velký talent. Navrhl proto jeho rodičům, aby jeho talent dále rozvíjeli. Malý Franciszek se tak dostal na uměleckou školu do Krakova. „Přitom to pro rodinu nebylo nijak jednoduché, jeho otec totiž pracoval v koksově Hohenegger a platil za studia tři sta korun měsíčně bylo pro rodinu dost peněz,“ vypráví syn umělce, který zemřel před 16 lety, Jan Świder. Poté se dostal na studia do Prahy, kde získal diplom akademického malíře. S diplomem se vrátil do Karviné, kde až do války pracoval na volné noze. Během války pracoval jako pomocný dělník. „Ale i tehdy se věnoval umění, když mohl, tak vzal tužku a kreslil své spolupracovníky,“ dodává jeho syn. A právě portréty a také lesy byly malířova vášeň. Se svým kamarádem Rudolfem Žebrokiem často chodili po lese nebo navštěvovali Beskydy. „Mnoho portrétů

namaloval náhodně. Například se mu líbil nějaký horal, tak ho prostě namaloval,“ vzpomíná Jan Świder. Spektrum jeho činnosti je však mnohem širší. Jen namátkou – nakreslil obrovské obrazy z oleje z lanárny, které si objednal ŽDB, vytvořil nástěnnou malbu Kulturní brigáda v hotelu Piast v Českém Těšíně, pro Havířov udělal vitráže pro kino Radost, je také autorem vyřezávaných křížových cest v kostele v Těrlicku. Zapomenout přitom nelze ani na jeho sochařská díla, jako jsou památníky v Karviné a Trinci nebo Památník živič-

ké tragedie v Životicích. „Je škoda, že se nikdo o ta díla pořádně nestará. Jak pomník v Karviné u starého hřbitova, tak samotný pomník Životické matky chátrají. Pokud to tak půjde dál, tak se to rozpadne,“ zamýšlí se syn velkého umělce.

A jaký byl Franciszek Świder člověk? „Otec se nad nikoho nepovyšoval, dokázal se bavit s kýmkoli, ať to byl kopáč kanálů, nebo diplomat. Navíc byl hodně sečtělý, zajímal se všechno možné od duchovna, okultismu až po techniku,“ říká Jan Świder.

DAVID GORGOL

Franciszek Świder se svým obrazem.

foto: ARCHIV

DAVID GORGOL

Jeho obraz má i prezident

Libor Lepka při malbě.

foto: ARCHIV

KARVINÁ – Jeho obrazy jsou v karvinských restauracích, v pizzeriích nebo v lázních. Vydal už dva kalendáře se svými obrazy, které šli doslova na dračku.

Přesto se karvinský malíř Libor Lepka nepovažuje za umělce. „Spíš bych řekl, že jsem řemeslník – někdo mi přinese nějakou fotku a já jsem z toho schopný udělat obraz,“ vysvětluje Libor Lepka. Kreslí portréty, zátiší, krajinky, nicméně většina jeho tvorby zabírá Karviná. On sám se považuje za karvinského patriota. „Držím se takové zásady – maluj, co znáš, co víš, co vidíš. Ale samozřejmě nepodceňuji přípravu. Je třeba vystihnout dobu, kvůli slunce, několikrát na to místo chodím, dělám fotky a skicy,“ dodává malíř. Své obrazy nijak nezkrášluje, přesto jak říká, lze najít takový úhel pohledu, kdy město vypadá ještě hezčí, než je. „Jsem pak hrdý, když mi třeba někdo z Prahy řekne: ta Karviná je opravdu krásná,“ usmívá se Libor Lepka.

Jeho obrazy tak nezůstávají jen v regionu, kromě českých měst se dostanou také do zahraničí. „Hodně lidí se totiž z Karviné odstěhovalo, ale chtějí mít na Karvinou památku. Nedávno tu přijel jeden bývalý Karvinák z USA a koupil si tři obrazy,“ říká karvinský malíř. Jak sám říká, chce, aby jeho obrazy byly mezi lidmi. Raději obraz prodá do restaurace, kde na něj vidí spousta lidí než někde do kanceláře. O jeho oblíbenosti mluví sama za sebe také výstava, kterou měl v Českém Těšíně pod širým nebem naproti Avionu na česko-polské hranici. „Přišlo na ni 968 lidí a v pamětní knize byly kromě českých textů také polské, německé nebo anglické,“ dodává Libor Lepka.

Pochlubit se může také tím, že jeho obraz zasněženého zámečku má doma také prezident Václav Klaus. „Stál jsem zrovna na poště a volá mi kamarád, že se dívá na televizi a ten obraz, co Klaus dostal, vypadá jak můj. Říkám mu, že to není možné. A za chvíli mi volá sestra a říká – Libore, vždyť to je tvůj obraz,“ vypráví karvinský malíř, jehož vzory byli Lada, Monet nebo Krygar.

DAVID GORGOL

Franciszek Świder se svým obrazem.

foto: ARCHIV

Mladá malířka už má za sebou řadu výstav

HAVÍŘOV – Alžběta Dirnerová patří k avantgardě mladé malířské generace. Havířovská rodačka studovala na brněnské Fakultě výtvarných umění a také na Institutu pro umělecká studia Ostravské univerzity.

Malování se věnuje od svého útlého dětství. „Maminka dlouhá léta učila na Základní umělecké škole Bohuslava Martinů v Havířově. Jako dítě jsem pozorovala, jak kreslí a maluje. Snažila jsem se ji napodobovat. A pak už to zůstalo ve mně,“ vzpomíná na své dětství dnes třicetiletá výtvarnice na volné noze a ještě dodává. „Moc nemluví, a proto se vyjadřují uměním. Je to můj prostředek pro komunikaci ne-

jen s lidmi, ale i se sebou samotnou. Maluji všechno. Vše o čem sním a co prožiji. Téma se střídá a časem proměňuje. Krajina, figura, vnitřní svět, ornamentální abstrakce, realita, sny,“ svěřila se Alžběta. Často maluje obrazy o lidech, kreslí zvířata v zoo, v přírodě, chystá sérii dřevěných soch, píše básně. Nyní připravuje velkou sérii malých obrazů s názvem Sny. Maluje hlavně akrylem na plátno, v zimě také sněhem – originální autorská technika na principu rezerváže. „Barev se trochu bojím. V mém repertoáru, satníku i domově převládá černá, bílá, šedá, růžová a červená,“ přiznala se malířka.

Dirnerová má za sebou řadu

úspěšných výstav na VŠUP v Praze, v brněnské Redutě, Mostě, Českém Krumlově, Havířově. V květnu bude mít v německém městě Bautzen a v červnu v olomoucké galerii Caesar.

Na dotaz, kdo je jejím vzorem v malbě, odpověděla. „Vzor ani tak nemám. Je ale mnoho děl autorů, které obdivuji a jsou mi něčím blízcí, např. H. Bosch, H. Matisse, P. Gauguin, líbí se mi Sutinovy Venuše, obdivuji lehčí čínské tušové malby 20. století,“ uvedla Alžběta Dirnerová. Její práce jsou zastoupeny jak ve státní sbírce Národní galerie v Praze, tak v prestižní soukromé sbírce Richarda Adama.

JOSEF PINTÉR

Alžběta Dirnerová na své jubilejní výstavě.

foto: JOSEF PINTÉR

rozhovor

»Do plenéru jezdíme se školáky pravidelně,«

říká Eliška Ulmanová

ORLOVÁ – Narodila se ve Znojmě a do Orlové se přestěhovala před více než třiceti lety. Od roku 1985 učí na ZŠ Ke Studánce. Právě její zásluhou má tato škola zaměření na výtvarnou výchovu, a dokonce vlastní výstavní síň. Jak se jí povedlo do školy nalákat známé umělce a kdo tam vystavil svá díla, jsme se zeptali učitelky Elišky Ulmanové.

■ Jak vás napadlo vytvořit ve škole výstavní síň? Když se uvažovalo o tom,

jaké zaměření bude škola mít, tak jsem navrhla právě výtvarku. A škola s rozšířenou výukou výtvarné vý-

chovy byla na světě. Chtěli jsme jezdit s dětmi do plenéru a jedním z nápadů bylo i vybudování školní galerie. U příležitosti dvacátého výročí založení školy jsem oslovila absolventy naší školy, kteří už měli nějaké umělecké úspěchy, aby u nás vystavili své práce. Tak vznikla naše první výstava.

■ Kolik těch výstav už bylo? Pořádáme zhruba dvě až čtyři výstavy ročně. Takže dohromady to bylo zhruba dvacet výstav. Jak už jsem říkala, začínali jsme s absolventy,

pak ale přibyla známá jména, jako například Adolf Dudek, Jindřiška Růžičková, Bronislav Kaleta nebo Václav Šipoš.

■ Jakým způsobem umělce do své výstavní síně sháníte? Různým způsobem. Brouzdám po internetu, hledám jména, občas nás nějaký umělec doporučí svému známému, často mi pomáhají i mí kolegové. Například výstavu Bronislava Kalety, který již nežije, nám umožnil realizovat jeho vnuk, který u nás také učí. Musím říct, že

zatím nikdo neodmítl, až na jednu výtvarnici z Brna, která se omluvila, že je to k nám z ruky.

■ Jaký byl největší zážitek, který jste při pořádání výstav zažila? Těch bylo hodně. Zážitkem byla například návštěva karikaturisty Václava Šipoše. Když jsme ho pozvali, tak nám řekl, že nemá moc co vystavit, leda že by něco vytvořil přímo na místě. Kreslil karikatury dětí i kantorů a byl to prostě koncert, jednu zvládl asi za dvě minuty! Více než dvě stovky prací za-

plnily nejen celou galerii, ale i část chodby.

■ Pomáhá to i žákům ve výuce? Rozhodně. Umělci často dětem i ukážou, jak jejich díla vznikají. Byla u nás Hana Duchková, která vyřezává ze dřeva marionety a děti si mohly vyzkoušet, jak se dlátem opracovává lipové dřevo. Zúčastnili jsme se i sochání v Ostravě, kde si děti mohly pod vedením sochaře Mira Požara vyzkoušet sochaření z pískovcových balvanů. Pravidlem se již staly každoroční plenéry v Beskydech nebo Jeseníkách.

DAVID GORGOL